

20  TAVALLISTA
**kysymystä
& vastausta**

Verdandis Rättvissekontor -toiminnalle

Verdandin toimipisteet tarjoavat sosiaalista oikeudenmukaisuutta edistävää toimintaa, jota kutsumme nimellä Rättvissekontoret ("oikeudenmukaisuustoimisto").

Tarjoamme vertaistukea, oikeuksiasi koskevaa opastusta ja apua yhteydenpidossa viranomaisiin.

Hei!

Täältä löydät 20 Verdandin Rättvisekontor-toiminnalle ("oikeudenmukaisuustoimistoille") usein esitettyä kysymystä.

Verdandilta pyydetään usein viranomaiskontakteihin, lomakkeisiin, raha-asioihin ja kuluttaja-asioihin liittyvää tukea ja neuvontaa.

Tarvitsetko apua näissä asioissa?

Ota yhteyttä lähimpään Verdandin osastoon. Kaikkien Verdandin osastojen osoitteet ja yhteystiedot on koottu **verdandi.se**-sivustolle kohtaan Kontakt.

Tervetuloa Verdandiin!



1. Haluaisin hakea asumistukea. Mitkä säännöt koskevat asumistukea ja kuka sitä voi saada?

Asumistukea haetaan Vakuutus-kassan (Försäkringskassan) kautta. 18–28-vuotiaat yksin asuvat ja alle 18-vuotiaiden lasten kanssa yhdessä asuvat voivat hakea asumistukea. Oikeus asumistukeen säilyy niin kauan kuin lapsesi käy toisen asteen oppilaitosta ja saa opintotukea. Pääsääntöisesti sinun tulee olla kirjoilla siinä asunnossa, johon haet asumistukea.

Asumistuki lasketaan asumiskustannusten, asuutilan, kotitalouden henkilömäärän, tulojen ja mahdollisen varallisuuden perusteella. Ilmoita Vakuutus-kassalle kaikista asumistasi ja tulojasi koskevista muutoksista. Jos et ilmoita muutoksia, saatat joutua maksamaan tukea takaisin. Voit pyytää apua hakemuksen tekemiseen valtion palvelukeskuksesta (Statens servicecenter).

2. Haluaisin hakea asumislisää. Mitkä säännöt koskevat asumislisää ja kuka sitä voi saada?

Asumislisä on tarkoitettu koko eläkkeensä nostaville eläkeläisille. Vuonna 1957 tai aikaisemmin syntyneiden tulee olla vähintään 65-vuotiaita, jotta he ovat oikeutettuja asumislisään. Vuonna 1958 tai 1959 syntyneiden tulee olla vähintään 66-vuotiaita, jotta he ovat oikeutettuja asumislisään. Tätä myöhemmin syntyneisiin sovelletaan eri ikärajoja.

Asumislisää voidaan myöntää riippumatta siitä, asutko vuokra-asunnossa, osakehuoneistossa, omakotitalossa vai hoivakodissa. Myös alle 66-vuotiaille aktivointi- tai sairauskorvauksen saajille voidaan myöntää asumislisää. Voit hakea asumislisää Ruotsin eläkevirstosta (Pensionsmyndigheten), kun olet täyttänyt 65 vuotta. Sitä ennen asumislisää haetaan Vakuutus-kassasta. Voit pyytää apua hakemuksen tekemiseen valtion palvelukeskuksesta.

3. Joudun maksamaan asumistukeani takaisin Vakuutuskassalle, koska minulle on maksettu sitä liikaa. Summa on aivan liian suuri kerralla maksettavaksi. Mitä voin tehdä?

Jos päätös on mielestäsi virheellinen, voit valittaa siitä Vakuutuskassalle. Jos päätös on oikea, mutta et pysty maksamaan koko summaa kerralla, voit saada jakaa summan pienempiin osiin, mutta koko velka on maksettava 12 kuukauden kuluessa.

4. Tilasin huippuedullisen suoratoistopalvelun, mutta kuuden kuukauden kuluttua minulta alettiin veloittaa paljon suurempaa kuukausimaksua. Mitä voin tehdä?

Palveluita ja tuotteita ostaessa on erittäin tärkeää lukea koko sopimus. Liittymät ovat usein alussa halpoja, mutta niiden hinta nousee jonkin ajan kuluttua. Tämä on mainittava sopimuksessa. Muista lukea myös pienellä painettu teksti, varsinkin jos sopimus sitoisi sinua pitkäksi aikaa.

Jos tarvitset apua virheellisen sopimuksen purkamiseen, ota yhteyttä kunnan kuluttajaneuvojaan (konsumentvägledaren). Ellei kunnassa ole kuluttajaneuvojaa, ota yhteyttä Ruotsin kuluttajavirastoon (Konsumentverket).

5. Olen saanut laskuja tuotteista, joita en ole tilannut. Mitä voin tehdä?

Yksi keino välttää tuotteiden tilaaminen ja sopimusten allekirjoittaminen sinun nimissäsi on varmistaa, että vain sinä itse käytät pankkitunnuksiasi.

Olet myös saattanut joutua identiteettivarkauden uhriksi, toisin sanoen että joku muu käyttää nimeäsi, sosiaaliturvatunnustasi ja kotiosoitettasi tavaroiden tai palvelujen tilaamiseen.

Ota yhteyttä yritykseen ja riitauta lasku mahdollisimman pian. Ilmoita sen jälkeen asiasta poliisille. Saatat joutua estämään sosiaaliturvatunnuksesi käytön.

6. Kun tapasin asiaani käsittelevän työntekijän Vakuutuskassassa/sosiaalipalveluissa, tunsin tullessi kohdelluksi epäoikeudenmukaisesti. Voiko Verdandi auttaa?

Ehdottomasti! Verdandi voi auttaa. Voimme olla tapaamisessa läsnä tukenasi. Voit olla varma siitä, että tapaamiseen osallistuva henkilö ei puhu sinusta, asioistasi tai ongelmistasi missään muissa yhteyksissä.

7. Haluaisin hakea Ruotsin kansalaisuutta. Mitkä säännöt koskevat kansalaisuuden hakemista?

Jotta voit hakea Ruotsin kansalaisuutta, sinun on oltava vähintään 18-vuotias ja pystyttävä todistamaan henkilöllisyytesi. Sinun on myös täytynyt asua Ruotsissa tietyn aikaa ja sinun on täytynyt elää Ruotsissa kunnollista elämää.

Voit hakea kansalaisuutta myös lapsille, joiden huoltaja olet. Hakeminen on maksullista. Lue lisää osoitteesta **migrationsverket.se**.

8. Pelkään jääväni työttömäksi. Mitä minun pitää ottaa huomioon?

Kun olet työssä, on tärkeää kuulua työttömyyskassaan, jotta voit saada työttömyyskorvausta, jos jäät työttömäksi. Jos haluat vaikuttaa siihen, mitä työpaikallasi tapahtuu, on myös tärkeää liittyä ammattiliittoon.

Edellytyksenä etuuksien saamiselle on, että olet ollut työttömyysvakuutuskassan jäsen viimeisten 12 kuukauden ajan, olet työskennellyt vähintään 60 tuntia kuukaudessa kuutena viimeisistä 12 kuukaudesta ja olet rekisteröitynyt työnhakijaksi työvoimatoimistoon (Arbetsförmedlingen) ja etsit aktiivisesti työtä.

9. Mitä vaatimuksia minulle työnhakijana asetetaan?

Jos saat työttömyyskorvausta tai toimeentulotukea työnhakijana ollessasi, sinun on haettava tiettyä määrää työpaikkoja kuukaudessa osoittaaksesi, että olet työmarkkinoiden käytettävissä. Ilmoita hakemasi työpaikat työvoimatoimistolle. Hakemiesi työpaikkojen ilmoittamista kutsutaan aktiviteettiraportoinniksi. Sinun tulee yleensä hakea kuutta työpaikkaa kuukaudessa, ellei toimintasuunnitelmassasi ole määrätty toisin. Työvoimatoimistosta saamiasi ohjeita on tärkeää noudattaa, sillä muutoin taloudellesi voi koitua vakavia seurauksia.

10. Mitä voin tehdä, jos minulla ei ole oikeutta työttömyyskorvaukseen?

Jos jäät työttömäksi etkä kuulu työttömyyskassaan, voit esimerkiksi osallistua Ruotsin työvoimahallinnon työvoimapolitiiseen ohjelmaan ja saada korvausta Vakuutuskassalta. Tätä kutsutaan aktiviteettikorvaukseksi. Joskus korvaus ei riitä, ja saatat joutua hakemaan toimeentulotukea.

11. Olen työtön, eikä minulla ole oikeutta sairauspäivärahaan tai työttömyyskorvaukseen. Mitä voin tehdä?

Jos et pysty elättämään itseäsi, voit hakea toimeentulotukea kunnaltasi. Toimeentulotukea kutsutaan myös nimellä taloudellinen tuki tai sosiaalituki. Toimeentulotuen tulee kattaa välttämättömät asiat, kuten ruoka, vaatteet ja asuminen. Tavoitteena on, että toimeentulotuki olisi väliaikaista, ja että pystyisit mahdollisimman nopeasti tulemaan toimeen omillasi. Jos hakemuksen tekeminen tuntuu vaikealta, kunnan velvollisuus on auttaa sinua hakemuksen tekemisessä.

12. Olen huolissani äidistäni. Hän ei pysty enää huolehtimaan raha-asioistaan. Mitä voin tehdä?

Voit auttaa äitiäsi hakemaan itselleen **uskottua miestä (god man)**. Uskottu mies voi olla perheenjäsen tai kunnan yliholhoojan (överförmyndaren) määräämä henkilö. Uskotun miehen tarpeen osoittamiseen tarvitaan yleensä selvitys tai lääkärintodistus. Uskotun miehen käyttäminen on yleensä vapaaehtoista.

Käräjäoikeus voi kuitenkin määrätä uskotun miehen henkilöille, jotka eivät kykene huolehtimaan itsestään tai omaisuudestaan. Ongelmia on mahdollista ennaltaehkäistä ennen yhteiskunnan palveluihin turvautumista niin sanotulla edunvalvontavaltakirjalla (framtidfullmakt).

13. Luulen, että minulle maksetaan enemmän eläkettä kuin mihin olen oikeutettu. Kuinka eläkkeen määrä lasketaan?

Eläkkeesi perustuu elinikäisiin tuloihisi. Jos et ole työskennellyt lainkaan, saat takuueläkkeen. Jos olet tehnyt vain vähän töitä, tuloihisi perustuva eläke on pieni. Pieni eläke ei aina riitä kulujesi kattamiseen. Siinä tapauksessa sinulla on oikeus hakea asumislisää ja vanhusten toimeentulotukea. Sinulla on oikeus kohtuulliseen elintasoon. Asumislisää ja vanhusten toimeentulotukea haetaan Ruotsin eläkevirastosta.

14. En tule toimeen uskotun mieheni kanssa, onko minulla oikeus vaihtaa toiseen?

Kyllä, sinulla on oikeus toiseen uskottuun mieheen. Ota yhteyttä oman kuntasi yliholhoojaan.

15. Vuokranmaksuni on myöhässä, ja pelkään joutuvani muuttamaan pois. Mitä voin tehdä?

On tärkeää, että otat yhteyttä vuokranantajaasi ja kerrot hänelle, mitä on tapahtunut, jotta voitte yhdessä laatia suunnitelman vuokrien maksamiseksi. Maksa ensin vanhin maksamaton vuokra, ja seuraavasta vuokrasta niin paljon kuin mahdollista. Jos et pysty itse ratkaisemaan tilannetta ja olet vaarassa joutua hädätyksi, voit saada apua kuntasi sosiaalipalveluista.

Asunto on yksi kaikista tärkeimmistä asioista. Varmista siis, että maksat vuokran aina ensimmäisenä kaikista laskuistasi.

16. Minulla on yksi tai useampia velkoja perintätoimistoissa. En todellakaan halua, että ne menevät ulosottoon. Mitä voin tehdä?

Voit pyytää osamaksusuunnitelmaa niiltä perintätoimistoilta, joissa velkojasi on. Jos sinulla on useita velkoja, sinun on tarkistettava, että rahasi riittävät kaikkien velkojesi osamaksuihin. Tärkeintä on kuitenkin, että pystyt ennen kaikkea maksamaan jokapäiväiset laskusi, kuten vuokran ja sähkön, sillä muuten tilanteesi voi huonontua nopeasti. Joskus ei ole muuta vaihtoehtoa kuin antaa velkojen mennä ulosottoon, jotta sinulle jää tarpeeksi rahaa kaikista välttämättömyyksiin.

Älä epäröi pyytää tukea, jos tilanne vaikuttaa psyykkiseen vointiisi.

17. Olen saanut kruununvoudin virastolta (Kronofogden) kirjeen, jossa vaaditaan ulosmittausta. Tulevatko he ottamaan kaiken, mitä tällä hetkellä omistan?

Ei, sitä he eivät voi tehdä. Kruununvoudi selvittää yleensä ensin, mitä omaisuutta sinulla on, kuten osakkeita, rahastoja, rahaa pankkitililläsi tai hieman kalliimpi auto. Kruununvoudi voi myös tarkistaa, onko sinulla arvoesineitä, kuten kelloja ja koruja.

Yleisimmin ulosmittaus tapahtuu tuloistasi. Jotta ulosmittaus suoritettaisiin oikein, kruununvoudin pitää saada tietää tulosi ja osa menoistasi. Kruununvoudin tarvitsema tietoja ovat esimerkiksi vuokra, lastenhoito, työmatkat, sairaanhoito ja lääkkeet, myös ne, jotka eivät kuulu maksukaton piiriin. Voit saada vähennyksiä myös silmälaseista, hammashoidosta, kotipalvelusta ja apuvälineistä. Saat aina pitää riittävästi rahaa elinkustannuksiin, kuten vuokraan, sähkөөn ja ruokaan, ja myös sairaanhoitoon, lääkkeisiin ja joissakin tapauksissa myös kuljetuksiin.

18. Minulla on useita velkoja kruununvoudin virastossa, mutta en tiedä, kuinka paljon velkaa minulla on yhteensä. Miten voin tarkistaa sen?

Voit ottaa yhteyttä kruununvoudin virastoon ja pyytää sieltä tiedot veloistasi. Muista kuitenkin, että kaikki velkasi eivät välttämättä näy kruununvoudin virastossa. Ota siis yhteyttä myös perintätoimistoihin.

19. Mitä velkajärjestely tarkoittaa?

Velkajärjestely on tarkoitettu ihmisille, joilla on niin paljon velkaa, etteivät he pysty maksamaan sitä moneen vuoteen. Velkajärjestely kestää yleensä viisi vuotta, jonka aikana maksat velkaa kykyisi mukaan. Kruununvoudin virasto tekee päätöksen velkajärjestelystä ja laskee maksukykyisi. Jos tulosi jäävät alle kruununvoudin viraston standardin, voit silti saada velkahelpotusta, mutta tällöin et maksa mitään.

Lisätietoja löydät kruununvoudin viraston verkkosivuilta **kronofogden.se**. Siellä voit myös testata, kannattaako sinun hakea velkahuojennusta (ruotsinkieliset sivut).

20. Haluaisin hakea velkahuojennusta. Miten toimin?

Velkahuojennusta voi hakea eri tavoin. Voit pyytää apua oman kuntasi talous- ja velkaneuvonnasta (budget- och skuldrådgivning). Voit hakea velkajärjestelyä itse kruununvoudin viraston verkkosivuilta löytyvällä ruotsinkielisellä lomakkeella. Hakemusta varten tarvitset yhteenvedon veloistasi. Kruununvoudin viraston ja perintätoimistojen palveluihin voit yleensä kirjautua sisään pankkitunnuksillasi. Tarvitset myös todisteita tuloistasi ja joistakin menoistasi, kuten vuokrasta. On tärkeää, ettet ota uutta velkaa ja että pystyt hoitamaan jokapäiväiset raha-asiasi ennen kuin haet velkajärjestelyä.

Jos tarvitset tukea ja apua

viranomaiskontakteissasi tai monimutkaisten lomakkeiden täyttöön, ota yhteyttä lähimpään Verdandin osastoon.

Verdandilla on toimistoja useilla paikkakunnilla koko maassa. Tarjoamme tietoa tavallisimmista sosiaalisista oikeuksista ja ennen muuta vertaistukea haavoittuvassa tilanteessa oleville ihmisille.

Löydät lähimmän Verdandin osaston yhteystiedot myös QR-koodilla.
Tervetuloa!

OTA YHTEYTTÄ LÄHIMMÄN
VERDANDI-OSASTOSI
RÄTTVISEKONTOR OIKEUDEN-
MUKAISUUSTOIMISTOON



TÄÄLTÄ LÖYDÄT
ESITTEEMME ERI
KIELILLÄ!



● **verdandi**